

تأثیر آگاهی رده‌شناختی در یادگیری زبان فارسی توسط ایتالیایی زبان‌ها

الهام اکبری*

دانشجوی دکتری زبان‌شناسی-دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران-ایران

Email: Elham.akbari@gmail.com

رضامراد صحرایی**

(نویسندهٔ مسئول)

دانشیار-زبان‌شناسی-دانشگاه علامه طباطبائی-تهران-ایران

Email: rezasahraee@yahoo.com

علی کریمی فیروزجایی***

دانشیار-زبان‌شناسی-دانشگاه پیام‌نور-تهران-ایران.

Email: alikarimif@yahoo.com

محمدحسین رمضان کیایی****

استادیار-ادبیات ایتالیایی و انگلیسی- دانشگاه تهران-تهران-ایران

Email: mkiaei@ut.ac.ir

چکیده

یکی از مشکلات اصلی زبان‌آموزان در یادگیری زبان دوم، دستور زبان است. در این پژوهش تلاش شده است با استفاده از دستاوردهای رده‌شناسی زبان، یادگیری دستور زبان فارسی برای فارسی‌آموزان ایتالیایی تسهیل شود. بدین منظور، بر پایه‌ی مؤلفه‌های رده‌شناسی ترتیب واژه، شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناختی زبان فارسی و زبان ایتالیایی معیار، تعیین گردید. در مرحله بعد، بدون اشاره به شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناسی دو زبان فارسی و ایتالیایی، نکات دستوری به آزمودنی‌ها، آموزش داده شد و سپس از آنها پیش‌آزمون به عمل آمد. آزمون دارای سه بخش بود. بخش اول: جملاتی از زبان ایتالیایی ارائه شد و آزمودنی‌ها می‌بایست که معادل آنها را از میان چهار گزینه انتخاب کنند. در بخش دوم: از آزمودنی‌ها خواسته شد که جملات ایتالیایی را به فارسی ترجمه کنند. در بخش سوم: آزمودنی‌ها یک متن ایتالیایی طراحی شده را به فارسی ترجمه کردند. در پایان، پس از گذشت مدت زمان مشخص، مجدداً نکات دستوری مدنظر این‌بار با تأکید بر تفاوت‌ها و شباهت‌های رده‌شناختی بین دو زبان فارسی و ایتالیایی به آزمودنی‌ها آموزش داده شد و سپس پس‌آزمون به عمل آمد. تجزیه و تحلیل نتیجه آزمون‌ها نشان داد که میانگین نمرات آزمودنی‌ها در پس‌آزمون از میانگین نمره‌های آنها در پیش‌آزمون بالاتر است. تحلیل آمار استنباطی نیز نشان داد که بین نمره‌ی آزمودنی‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون اختلاف معناداری وجود دارد. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که هرچه آگاهی فارسی‌آموزان ایتالیایی از شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌ای زبان فارسی و زبان ایتالیایی بیشتر باشد، یادگیری زبان فارسی برای آنها راحت‌تر و سریع‌تر می‌شود.

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۱۱/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۱۶

تاریخ انتشار: تابستان ۱۴۰۱

نوع مقاله: علمی پژوهشی

کلید واژگان:

رده شناسی، ترتیب واژه، مؤلفه، دستور زبان، زبان دوم

شناسه دیجیتال DOI: 10.22059/JFLR.2022.334832.924

اکبری، الهام، صحرایی، رضامراد، رمضان کیایی، محمد حسین، کریمی فیروزجایی، علی. (۱۴۰۱). تأثیر آگاهی رده‌شناختی در یادگیری زبان فارسی توسط ایتالیایی زبان‌ها. پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، ۱۲ (۲)، ۱۱۱-۱۳۰.
akbari, E., Sahraee, R., R.Kiaei, M., Karimi firooz jae, A. (2022). The Effect of Typological Awareness on Learning Persian for Italian Learners. Foreign Language Research Journal, 12 (2), 111-130.

*تدریس زبان فارسی به غیر فارسی زبانان در بنیاد سعدی، مرکز آرفای دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه الزهرا و سفارت ایتالیا ۳ مقاله در حوزه زبان‌شناسی، نشانه شناسی
** هدایت بیش از ۱۰۰ رساله در مقاطع مختلف تالیف و ترجمه بیش از ۳۰ کتاب در حوزه آموزش زبان فارسی کشف چرایی و چگونگی یادگیری زبان فارسی با تکیه بر

پیکره‌کاوی

*** دارای ۵۰ مقاله در حوزه زبان‌شناسی و نشانه شناسی تالیف و ترجمه بیش از ۱۰ کتاب در حوزه زبان‌شناسی سابقه تدریس در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری

**** هدایت رساله در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری ترجمه ۶ اثر ایتالیایی به فارسی تدریس زبان و ادبیات ایتالیایی در دانشگاه تهران

The Effect of Typological Awareness on Learning Persian for Italian Learners

Elham akbari*

Phd candidate – Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran-Iran

Email: Elham.akbari@gmail.com

Rezamorad sahraee **

(corresponding author)

Associate professor of linguistics department _ Allameh Tabatabai University Tehran - iran

Email: rezasahraee@yahoo.com

Ali Karimi firooz jae***

Associate professor Faculty member of PNU Tehran - iran

Email: alikarimif@yahoo.com

Mohammadhossein R.Kiaei****

Assistant professor of Italian language and literature - Tehran, Faculty of Foreign Languages and Literatures

Tehran - iran

Email: mkiaei@ut.ac.ir

ABSTRACT

One of the main problems of second language learners is learning grammar. In this research, We have tried to facilitate learning Persian grammar for Italian learners learning Persian by using the achievements of linguistics typology. For this purpose, similarities and differences between Persian and Italian are determined using typological word order. For the next step, without pointing out typological similarities and differences of Persian and Italian, the grammatical points were taught to the participants and then they were tested (pre-test). The test was in three parts. In the first part, sentences were presented in Italian and the participants were asked to choose the correct equivalent among four choices. In the second part, the participants were asked to translate Italian sentences into Persian. In the third part of the test, the participants were asked to translate a designed Italian text into Persian. Finally, after a certain period of time, the grammatical points were taught to the participants considering typological differences and similarities between Persian and Italian. Finally, the test (post-test) was performed. Data analysis showed that the participants' mean scores in the post-test were higher than their mean scores in the pre-test. In addition, the analysis of inferential statistic shows that the difference is considerable which means that the independent variable, awareness of typological features of Persian and Italian, has an impact on dependent variable which is participants' scores. Therefore, being aware of these features (similarities and differences) could help the Italian language learners to get a better score.

DOI: 10.22059/JFLR.2022.334832.924

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 07 February 2022

Accepted: 05 April 2022

Available online:

Summer 2022

Keywords:

Typology, word order, parameter, language grammar, second language

akbari, E., Sahraee, R., R.Kiaei, M., Karimi firooz jae, A. (2022). The Effect of Typological Awareness on Learning Persian for Italian Learners. Foreign Language Research Journal, 12 (2), 111-130.

- * Teaching Persian to non-Persian speakers at Saadi Foundation, Allameh Tabatabaee University AZFA center, Alzahra University and the Italian Embassy. Having 3 articles in the field of linguistics and semiotics.
- ** Supervising of more than 100 dissertations. Compilation and translation of 30 books in the field of Persian language teaching. Discovering why and how Persian learners learn Persian by relying on corpus research.
- *** Having 50 articles in the field of linguistics and semiotics. Compilation and translation of 9 books in the field of linguistics. Teaching experience at undergraduate, graduate and doctoral levels.
- **** Supervising of master and doctoral dissertations. Translation of 6 Italian books. Teaching Italian language and literature in Tehran University.

شناسی به عنوان منبعی قابل اتکا همواره در امر شکل‌گیری رویکردهای جدید به آموزش زبان، تهیه منابع درسی و تدوین روش آموزشی، نقشی برجسته در آموزش زبان ایفا می‌کند. بر این مبنا، علم زبان‌شناسی با بهره‌گیری از شاخه رده‌شناسی (typology) ترتیب واژه می‌تواند رویکردی جدید و کارآمد را در امر آموزش دستور زبان ایجاد کند. رده‌شناسی ترتیب واژه، یا به زبان بهتر، رفتار رده‌شناختی زبان، بر اساس تعداد محدودی مؤلفه زبانی بنا نهاده شده است که می‌توان به‌عنوان نمونه از مؤلفه توالی سازه‌های گروه اسمی، مؤلفه توالی سازه‌های اصلی جمله (مفعول، فعل) و مؤلفه توالی هسته اسمی و بند موصولی نام برد.

کامری (Comrie) (۱۹۸۹) متذکر می‌شود که این گونه مؤلفه‌های زبانی اگرچه از یکدیگر مستقل هستند؛ اما می‌توان به لحاظ آماری بین مؤلفه‌های مذکور نوعی همبستگی (correlation) ایجاد کرد. در این راستا، تحقیقات صورت گرفته در حوزه‌ی زبان‌شناسی مقابله‌ای (Contrastive Linguistics) نشان می‌دهد که شباهت‌ها هم می‌توانند از عوامل ایجاد خطا در یادگیری باشند. به بیان دیگر، اگر زبان‌آموز در حال یادگرفتن زبانی است که با زبان مادری‌اش اختلاف زیادی دارد و یا شباهت میان آنها بسیار زیاد نیست، احتمالاً با خطاهای کمتری روبه‌رو خواهد شد، اما اگر مانند زبان فارسی و ایتالیایی اشتراکاتی وجود داشته باشد که در حد شباهت تام نباشد، اتفاقاً این اشتراکات عامل ایجاد خطا است. نظر به اینکه در حوزه‌ی نحو زبان، رویکرد رده‌شناسی زبان پیشرفت چشمگیری

اگرچه یادگیری زبان فارسی بدون آموزش رسمی هم امکان‌پذیر است، اما این نکته را نباید از نظر دور داشت که آموزش ابزار مهمی است که می‌تواند به سیاستگذاران و مسئولین گسترش زبان فارسی در عینیت بخشیدن به اهداف و برنامه‌هایشان کمک کند. در حال حاضر، در مورد اهمیت «آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان» در بین دولتمردان، اهل فرهنگ و مسئولان آموزشی کشور اتفاق نظری در خور مشاهده می‌شود، این اتفاق نظر بر دلایل زیر استوار است:

- ۱- ضرورت حفظ، تقویت و گسترش دامنه نفوذ فرهنگ ایرانی اسلامی که زبان فارسی از شاخص‌های برجسته آن است.
 - ۲- ضرورت ایجاد زمینه مثبت جهت تعامل فرهنگی با دیگر کشورها.
 - ۳- ضرورت ایجاد زمینه‌های گسترده‌تر جهت توسعه نفوذ کشور در عرصه‌های صنعتی تجاری.
 - ۴- ضرورت حفظ وحدت ملی در داخل کشور که یکی از ابزارهای اصلی آن وحدت زبانی است.
- بنابر دلایل یاد شده کاملاً ضروری به نظر می‌رسد که برای گسترش زبان فارسی به امر آموزش بیشتر توجه نماییم و از آن به عنوان مهترین راه کار برای رسیدن به اهداف ملی خود استفاده کنیم (زندى ۱۳۸۵). در این راستا، علم زبان-

داشته‌است، پژوهش حاضر نیز، در پی آن است که در ابتدا، با استفاده از مؤلفه‌های رده‌شناسی ترتیب واژه، ویژگی‌های رده‌شناختی ترتیب واژه در زبان فارسی و زبان ایتالیایی مشخص شود. در مرحله بعد، شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌ای این دو زبان به وسیله دیدگاه‌های رده‌شناختی مشخص گردد. پس از آن، در یک مرحله، بدون اشاره به شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناسی بین دو زبان فارسی و ایتالیایی و در مرحله‌ای دیگر، با استفاده از تفاوت‌ها و شباهت‌های رده‌شناسی بین دو زبان، نکات دستوری به آزمودنی‌ها آموزش داده شود و نتایج آزمون‌ها در این دو مرحله، مورد بررسی قرار گرفته و با هم مقایسه گردد. به عبارت دیگر، در این پژوهش تلاش می‌شود که به این پرسش اساسی پاسخ داده شود که استفاده ابزاری و کاربردی از مؤلفه‌های رده‌شناختی ترتیب واژه که به نحو زبان مرتبط می‌شوند، چقدر می‌تواند امر آموزش و یادگیری زبان فارسی را برای فارسی‌آموزان ایتالیایی زبان آسان کند و چقدر در پیشرفت آنها مؤثر واقع شود.

۲- پیشینه پژوهش

چارچوب نظری

رده‌شناسی زبان (language typology) علمی است که به مطالعه نظام‌مند تنوع بین زبانها می‌پردازد (کامری، ۲۰۰۱: ۲۵؛ نقل شده در دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۲). وی بلافاصله افزوده است «این تعریف این پیش‌انگاره را در خود دارد که برخی اصول کلی بر تنوع میان زبانها حاکم‌اند، و من نیز به چنین

پیش‌انگاره‌ای قائلم» (کامری، ۲۰۰۱: ۲۱؛ نقل شده در همان منبع: ۴). سابقه رده‌شناسی به زیست‌شناسی و روان‌شناسی باز می‌گردد و در زبان‌شناسی با عناوین «رده‌شناسی زبان»، «رده‌شناسی زبان‌شناختی»، و به اختصار «رده‌شناسی» مصطلح است (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱).

رده‌شناسی زبان، حوزه‌های مختلف زبانی مانند حوزه ساخت‌واژی، واج‌شناختی و نحوی را دربرمی‌گیرد. رده‌شناسی واج‌شناختی از مکتب زبان‌شناسی پراگ برخاسته است. رده‌شناسی نحوی نیز حاصل اندیشه الهام گرفته از مکتب پراگ است که گرینبرگ (Greenberg) آن را در اوایل نیمه دوم قرن بیستم مطرح کرد. در دهه‌های اخیر، ویژگی‌های نحوی زبان مانند نظام روابط دستوری، پایه رده‌شناسی زبان را شکل داد (البرزی، ۲۰۰۲). به طور کلی، در رده‌شناسی امروز، مقایسه بین‌زبانی ساختارهای خاص از جمله سببی‌سازی، مجهول‌سازی، همپایه‌سازی، و مالکیت برای دستیابی به تعمیم‌های زبانی مورد توجه است (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱) و نتایج حاصل از این حوزه از مطالعات زبان در موضوعات بسیار متنوعی از جمله «مطالعات ترجمه در زبان‌شناسی»، «زبان‌شناسی آموزشی»، «زبان‌شناسی رایانشی»، و «مطالعات تطبیقی» در کانون توجه زبان‌شناسان قرار گرفته است (کافارل (Caffrell) و دیگران، ۲۰۰۴: ۴ و ۵).

ترتیب واژه‌ها از عوامل رده‌شناختی مؤثر در تنوع زبان‌هاست، که هم در سطح بند (برای مثال ترتیب قرار گرفتن

فاعل، فعل و مفعول) و هم در سطح یک گروه نحوی (مثلاً گروه اسمی یا گروه حرف اضافه‌ای) وجود دارد. گرینبرگ (۱۹۹۶) از چهره‌های مطرح در این حوزه، بر پایه داده‌های زبانی خود از ۳۰ زبان جهان، ۴۵ همگانی تلویحی را به- دست داد که از میان آنها، ۲۸ مورد با «ترتیب واژه» ارتباط داشت (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۲۳). در زمینه ترتیب واژه‌ها می- توان دو نوع بررسی انجام داد: بررسی ترتیب قرار گرفتن عناصر در کنار هم و ارزیابی نحوه مطابقت ترتیب واژه با همگانی‌های زبانی. زبان‌شناسان، زبان‌ها را بر اساس ترتیب قرار گرفتن عناصر فاعل، فعل و مفعول به سه دسته تقسیم کرده‌اند: دسته اول، زبان‌های فعل پایانی‌اند که خود سه دسته‌اند: OSV, SOV و زبان‌هایی که ترتیب فاعل و مفعول آزاد دارند. زبان‌های SOV در جهان گستردگی بیشتری دارند (درایر (Drayer)، ۲۰۰۷: ۶۱). دسته دوم، زبان‌های فعل آغازی هستند که دو نوع‌اند VSO و VOS. دسته سوم، زبان‌هایی هستند که در آنها فعل بین فاعل و مفعول قرار می‌گیرد. در این زبان‌ها فاعل پیش از فعل و مفعول پس از آن قرار می‌گیرد. درحقیقت، ونه‌من (۱۹۷۴) ترتیب واژه گرینبرگ را به دو شق زبان‌های وابسته - هسته (the dependent- head) در مقابل هسته - وابسته (the head-dependent) تقسیم‌بندی کرده است که پس از مدتی و با توجه به انتقاداتی که به نظریه هسته - وابسته وارد شد، درایر (۱۹۹۲: ۸۹) نظریه سوی انشعاب را جایگزین نظریه هسته - وابسته می‌کند. بر اساس این نظریه، سازه‌های همبسته با فعل مقوله‌های غیرگروهی یعنی غیرانشعابی یا

واژگانی و سازه‌های همبسته با مفعول، مقوله‌های گروهی یا انشعابی هستند. به عبارت دیگر، جفت X و Y در زبانهای رده VO به طور قابل ملاحظه‌ای در مقایسه با زبان‌های رده OV ترتیب XY را خواهد داشت، چنانچه X مقوله غیرگروهی و Y مقوله گروهی باشد (درایر، ۱۹۹۲: ۱۰۹).

برای مثال، از آنجایی‌که در زبان‌های دارای ترتیب OV تمایل به استفاده از پس‌اضافه است و زبان‌های دارای ترتیب VO تمایل به استفاده از پیش‌اضافه دیده می‌شود، بنابراین می‌توان گفت که جفت «حرف اضافه و گروه اسمی» جفت همبستگی است و در این جفت، حروف اضافه هم‌الگو با فعل (Verb patterner) و گروه‌های اسمی همراه آن حروف اضافه، هم‌الگو با مفعول (Object patterner) هستند (همان: ۸۲). بدین ترتیب، درایر ۲۳ جفت همبستگی (Correlations pairs) به دست می‌دهد و برای هر مورد یک جدول مستقل ارائه می‌کند. از میان مؤلفه‌های مذکور، دبیرمقدم ۲۴ مؤلفه را برای تعیین وضعیت رده- شناختی زبان فارسی به کار می‌گیرد. نگارندگان این پژوهش نیز به تبعیت از دبیرمقدم ۲۴ مؤلفه برای بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناختی زبان فارسی و ایتالیایی در این مقاله در نظر گرفته‌اند. این مؤلفه‌ها عبارتند از:

(۱) توالی حرف اضافه و اسم؛ (۲) توالی هسته اسمی و بند موصولی؛ (۳) توالی مضاف و مضاف الیه؛ (۴) توالی صفت و مبنای مقایسه؛ (۵) توالی فعل و گروه حرف اضافه‌ای؛ (۶) توالی فعل و قید حالت؛ (۷) توالی فعل اسنادی و گزاره/ مسند؛ (۸) توالی فعل خواستن و فعل بند پیرو؛ (۹) توالی

موصوف و صفت؛ ۱۰) توالی صفت اشاره و اسم؛ ۱۱) توالی قید مقدار و صفت؛ ۱۲) توالی فعل اصلی و ادات زمان -نمود؛ ۱۳) توالی ادات استفهام و جمله؛ ۱۴) توالی پیرو نمای بند قیدی/ حرف ربط قیدی و بند؛ ۱۵) توالی حرف تعریف و اسم؛ ۱۶) توالی فعل و فاعل؛ ۱۷) توالی عدد و اسم؛ ۱۸) توالی وند زمان- نمود و ستاک فعل؛ ۱۹) توالی وند ملکی و اسم؛ ۲۰) توالی فعل اصلی و فعل‌های کمکی در مفهوم توانستن؛ ۲۱) توالی متمم‌نما و جمله متمم؛ ۲۲) حرکت پرسشواژه؛ ۲۳) توالی مفعول و فعل؛ ۲۴) توالی فعل اصلی و ادات نفی.

پیشینه مطالعات رده‌شناختی

از میان مطالعات انجام شده در حوزه رده‌شناسی ترتیب واژه‌ها در زبان‌های ایرانی، می‌توان به آثار ثمره (۱۳۶۹)، مرعشی (۱۹۷۰)، طبائیان (۱۳۶۵)، محمودف (۱۹۷۴)، فرامر (۱۹۸۱)، کریمی (۱۹۸۹) و درزی (۱۹۹۶) اشاره نمود که همگی بر زبان فارسی متمرکز بوده‌اند. واحدی لنگرودی (۱۳۸۲)، صفایی اصل (۱۳۹۴) رضایی و خیرخواه (۱۳۹۴) و رضاپور (۱۳۹۴) نیز با در نظر گرفتن این ۲۴ مؤلفه، ترتیب واژه در آذربایجانی، لری بویر احمد و سمنانی را مورد مطالعه قرار داده‌اند.

پیشینه آموزش دستور زبان

از میان مطالعات انجام شده در حوزه آموزش صورت-های دستوری زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان پژوهش‌های

فراوانی انجام داده‌اند که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌شود.

شکوهی علی آبادی (۲۰۱۲) با انجام پژوهشی تحت عنوان «توصیف و آموزش بندهای موصولی فارسی در چارچوب برنامه‌های درسی» معتقد است بندهای موصولی فارسی به عنوان بخشی از نحو، از مباحث مهم در امر آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان است. وی در پژوهش خود به بررسی بندهای موصولی و آموزش این مقوله دستوری، در قالب برنامه درسی تکلیف‌مدار پرداخته است. بدین منظور وی، دانش‌آموزان دختر دبیرستانی را که همگی به لحاظ سطح تحصیلی یکسان هستند، انتخاب نمود. وی پژوهش خود را در سه مرحله انجام داد. در مرحله اول پژوهش، همه دانش‌آموزان را در یک جلسه آموزشی در قالب برنامه ساختگرا با بندهای موصولی آشنا نمود. سپس، پیش‌آزمونی برگزار کرد تا سطح دانش آنها را ارزیابی کند. در مرحله بعد، از میان ۳۰ آزمودنی دو گروه ۱۵ نفره کنترل و آزمایش شکل داد. وی برای گروه آزمایش یک جلسه آموزشی دیگر، اما این بار در قالب برنامه تکلیف‌مدار برگزار نموده و برای گروه کنترل جلسه‌ای با محوریت اصول برنامه ساختگرا ترتیب داد. در نهایت، از هر دو گروه آزمون نهایی گرفت. نتایج به دست آمده از آزمون‌های وی نشان داد که عملکرد دانش‌آموزان در گروه آزمایش در مواجهه با بندهای موصولی از عملکرد دانش‌آموزان در گروه کنترل بهتر بوده است.

زمانی بهبهانی (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان «تحلیل مقابله- ای ساخت نحوی و صرفی دو زبان فارسی و عربی: رویکردی در آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان» انجام داده است. در این پژوهش، وی با نگاهی رده‌شناختی به تحلیل مقابله‌ای دو زبان فارسی و عربی در حوزه صرف و نحو پرداخته است. مبنای کاری وی، یک مدل رده‌شناختی متشکل از حدود شصت مؤلفه صرفی و نحوی است. این مؤلفه‌ها از ترتیب اجزای جمله و تقدّم و تأخّر در ترکیبات اضافی گرفته تا برابر نهادن زمان‌های دستوری، مقایسه نظام- های مطابقه و حالت، چگونگی نفی و پرسشی کردن را دربرمی‌گیرد. همچنین، به تفاوت‌های موجود بین گونه‌های گفتاری و نوشتاری در هر زبان پرداخته است. نتایج مقایسه وی، نشان می‌دهد که دو زبان فارسی و عربی در چارچوب مدل به کار رفته در ۶۰ درصد موارد همسو و در ۴۰ درصد موارد ناهمسو عمل می‌کنند.

البرزی ورکی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان هم‌گرایی و واگرایی فعل‌های پیشوندی در زبان‌های فارسی و آلمانی به واکاوی مقابله‌ای در فعل‌های پیشوندی زبان‌های فارسی و آلمانی معاصر می‌پردازد و شباهت‌ها و تفاوت‌های بین نظام فعل‌های پیشوندی دو زبان را تعیین می‌کند.

ملهم الشاعر و همکاران (۱۳۹۸) بر پایه مؤلفه‌های رده- شناسی ترتیب واژه، شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناسی زبان فارسی و زبان عربی معیار را، تعیین کردند. آنها پس از تعیین شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناختی ترتیب واژه در

دو زبان فارسی و عربی، نکات دستوری زبان فارسی را به جامعه آماری ۱۱ نفری متشکل از افراد عرب زبان تحصیل- کرده در رشته‌های مختلف آموزشی که در حال یادگیری زبان فارسی بودند، آموزش دادند. با توضیح تفاوت‌ها و شباهت‌های رده‌شناختی بین دو زبان به آزمودنی‌ها، نکات دستوری زبان فارسی را به آنها آموزش دادند و سپس از آنها پس‌آزمون به عمل آوردند. پس از تحلیل داده‌ها به این نتیجه رسیدند که هرچه آگاهی زبان‌آموزان عرب‌زبان از شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناسی زبان فارسی و زبان عربی بیشتر باشد، یادگیری زبان فارسی برای آنها راحت‌تر و سریع‌تر می‌شود.

بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر این است که از طریق افزایش آگاهی رده‌شناختی فارسی‌آموزان ایتالیایی نسبت به رده‌های ترتیب واژه در زبان فارسی، فرایند یادگیری زبان فارسی را برای آنان راحت‌تر کند. هدف فرعی این پژوهش نیز انجام همین عمل برای فارسی‌زبانانی است که در حال یادگیری زبان ایتالیایی هستند. به بیان دیگر، هدف پژوهش حاضر، تسهیل یادگیری زبان فارسی برای ایتالیایی زبان‌ها و تسهیل یادگیری زبان ایتالیایی برای فارسی‌زبان‌ها است.

۳- روش پژوهش

در پژوهش حاضر، ابتدا ویژگی‌های رده‌شناختی ترتیب واژه زبان فارسی و زبان ایتالیایی مشخص شد. سپس، شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌ای این دو زبان در چارچوب دیدگاه‌های تحلیل مقابله‌ای مشخص گردید. در مرحله بعد، بدون اشاره

به شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناسی دو زبان فارسی و ایتالیایی، نکات دستوری مورد نظر به آزمودنی‌ها آموزش داده شد و سپس از آنها آزمون (پیش‌آزمون) به عمل آمد. در پایان، پس از گذشت مدت زمان مشخص، مجدداً نکات دستوری مدنظر این بار با استفاده از تفاوت‌ها و شباهت‌های رده‌شناسی بین دو زبان فارسی و ایتالیایی معیار به آزمودنی‌ها آموزش داده شد و سپس آزمون (پس‌آزمون) به عمل آمد. در این پژوهش تلاش شد از تمام امکانات لازم که در همه روش‌های تدریس وجود دارد، استفاده شود؛ چراکه هدف از انجام این پژوهش صرفاً مشخص کردن این موضوع است که استفاده از شاخه رده‌شناسی زبان و تلفیق آن با حوزه آموزش چقدر در تدریس و یادگیری زبان (در اینجا زبان فارسی مد نظر است) مؤثر است. به عنوان مثال، هر جا که لازم شد پژوهشگر برای مشخص کردن و انتقال نکته دستوری از زبان ایتالیایی استفاده کرد. جامعه آماری این پژوهش، متشکل از ۱۰ نفر با میانگین سنی ۴۵ سال که همگی تحصیل کرده و مرد بودند، می‌باشد. ۴ نفر از این افراد از جمله کنسول وقت و رایزن اقتصادی ایتالیا، شاغل در سفارت ایتالیا در ایران بودند که قبل از دوران کرونا به طور حضوری و خصوصی شاگرد یکی از نگارندگان بودند؛ و به اقتضای حضور و زندگی در ایران و همچنین موقعیت شغلی و علاقه خود تمایل به یادگیری زبان فارسی داشتند. کلاس‌های حضوری گاهی در محل کار و گاهی در منزل این افراد برگزار می‌شد. بعد از شروع پاندمی یا اتمام مأموریتشان و خروج از ایران، کلاس‌هایشان به صورت برخط در بستر اسکایپ و واتساپ ادامه پیدا کرد. ۶ نفر دیگر نیز که ساکن ایتالیا بودند، فارسی‌آموزی را با دلایل متفاوتی شروع کرده بودند. برای مثال، ۵ نفر از این افراد به دلیل ازدواج با یک ایرانی و یک نفر هم به دلیل سابقه حضور در ایران و علاقه شخصی تمایل به یادگیری زبان فارسی داشتند. کلاس‌های این افراد از ابتدا به صورت خصوصی و برخط در بستر اسکایپ و واتساپ برگزار می‌شد. ملاک انتخاب آزمودنی‌ها، ایتالیایی‌زبان بودن و سطح پیش‌میان و میانی بودن آزمودنی‌ها بوده است.

آزمون‌هایی که برای سنجش آزمودنی‌ها طراحی شد، بر مبنای شباهت‌ها، تفاوت‌ها و ویژگی‌های رده‌شناختی زبان فارسی و ایتالیایی بود. در واقع، در این پژوهش سعی شده است تا آن دسته از مؤلفه‌های رده‌شناسی که بین دو زبان فارسی و ایتالیایی متفاوت و مشترک است، در پرسش‌های آزمون گنجانده شود و مؤلفه‌ای که فقط در یک زبان وجود دارد، مورد استفاده قرار نگیرد. این آزمون‌ها، دارای سه بخش بود. در بخش اول آزمون، جملاتی از زبان ایتالیایی ارائه شد و از آزمودنی‌ها خواسته شد که معادل درست آنها را از میان چهار گزینه انتخاب کنند. در بخش دوم آزمون، از آزمودنی‌ها خواسته شد که جملات ایتالیایی را به زبان فارسی ترجمه کنند. در بخش سوم و آخر آزمون، از آزمودنی‌ها خواسته شد که یک متن ایتالیایی طراحی شده را به زبان فارسی ترجمه کنند. با توجه به مجازی بودن آزمون، اهمیت دسترسی نگارندگان در نهایت به نتایج قابل استناد برای این پژوهش و برای راستی آزمایی آزمون، آزمون‌ها به صورت برخط و چهره به چهره برگزار گردید. آزمون به گونه‌ای برگزار شد که ابتدا برای هر کدام از مؤلفه‌های متفاوت تعدادی پرسش چهارگزینه‌ای طرح شد، سپس برای هر مؤلفه متفاوت جملاتی برای ترجمه مطرح گردید. متنی حاوی نکات مربوط به مؤلفه‌های مد نظر برای ترجمه به زبان فارسی تهیه شد. پیش‌آزمون و پس‌آزمون یکسان بود. فاصله بین دو آزمون ۱۰ روز بود و بعد از برگزاری آزمون‌ها، نتایج تجزیه و تحلیل شد.

در ادامه، برای اطلاع خواننده از ماهیت این آزمون‌ها، چند نمونه سوال ارائه می‌شود:

سوال‌های چهار گزینه‌ای

1.A chi dovrebbe dare la lettera?

- ۱) چه کسی نامه را باید به او بدهد؟
- ۲) او باید به چه کسی نامه را بدهد؟
- ۳) به چه کسی باید بدهد نامه را ؟
- ۴) نامه را باید به چه کسی بدهد؟

2. Guido e il suo amico prendono l'aereo

(۱) هواپیما سوار گویدو و دوستش می‌شود. (۲)

گویدو و دوستش سوار هواپیما می‌شود.

(۳) گویدو و دوستش سوار هواپیما می‌شوند. (۴)

گویدو و دوستش هواپیما را سوار می‌شوند.

ترجمه جمله:

1. Quest'anno hai deciso di scambiare la tua casa.

2. la sorella gli ha preso la macchina.

در پایان، باید اضافه کرد که در زمان انجام پژوهش به دلیل بیماری کرونا امکان دسترسی به تعدادی از آزمودنی‌ها نبود و نگارندگان تنها به صورت مجازی با آنها در تماس بوده و مراحل مختلف پژوهش را روی آنها انجام دادند. این امر به نوبه خود هم در روند انجام پژوهش وقفه ایجاد کرد و هم مشکلات مضاعفی در اجرای آزمون‌ها به وجود آورد.

۴- نتایج و بحث و بررسی

داده‌ها

در توصیف رده‌شناختی ترتیب واژه‌ها در زبان فارسی پس از اعمال نتایج بررسی ۲۴ مؤلفه رده‌شناختی ترتیب واژه‌های درایر (۱۹۹۲) در زبان فارسی مشخص شد که این زبان در مقایسه با سایر زبان‌های اروپا-آسیا، ۱۲ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل پایانی قوی (OV)، ۱۵ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل پایانی ضعیف، ۱۰ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل میانی ضعیف (VO) و

۱۷ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل میانی قوی را دارد^۱. بنابراین، با

توجه به اینکه زبان فارسی بیشترین مؤلفه مشترک (۱۷)

مؤلفه) را با زبان‌های فعل میانی قوی دارد، می‌توان نتیجه

گرفت در مقایسه با زبان‌های اروپا-آسیا، زبان فارسی تمایل

به رده‌های فعل میانی قوی دارد. علاوه بر این، در توصیف

رده‌شناختی ترتیب واژه‌ها در زبان فارسی مشخص شد که

زبان فارسی معیار در مقایسه با سایر زبان‌های جهان

(زبانهایی که در پیکره زبانی درایر (۱۹۹۲) آمده‌اند)، ۱۹

مؤلفه از مؤلفه‌های فعل میانی قوی را داراست. بنابراین، با

توجه به نتایج فوق، می‌توان نتیجه گرفت در مقایسه با زبان-

های جهان، زبان فارسی تمایل به رده‌های فعل میانی قوی

دارد. این یافته با نظر دبیرمقدم (۱۳۹۲: ۱۲۹) همسویی دارد.

پس از اعمال نتایج بررسی ۲۴ مؤلفه رده‌شناختی

ترتیب واژه‌های درایر (۱۹۹۲)، در زبان ایتالیایی نیز

مشخص شد که زبان ایتالیایی در مقایسه با سایر زبان‌های

اروپا-آسیا، ۱۰ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل پایانی قوی (OV)

، ۱۹ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل پایانی ضعیف (OV)، ۷ مؤلفه

از مؤلفه‌های فعل میانی ضعیف (VO) و ۲۲ مؤلفه از

مؤلفه‌های فعل میانی قوی (VO) را دارا است. بنابراین، با

توجه به اینکه زبان ایتالیایی بیشترین مؤلفه مشترک (۲۲)

مؤلفه) را با زبان‌های فعل میانی قوی (VO) دارد، می‌توان

داده‌های پژوهش حاضر، در هردو زبان فارسی و ایتالیایی، بر مبنای دو

جدولی که دبیرمقدم (۱۳۹۲: ۲۹) بر اساس پیکره زبانی درایر (۱۹۹۲)

ارائه کرده است، مورد تحلیل قرار گرفتند. دبیرمقدم (۱۳۹۲) در جدول

اول، با ارائه مؤلفه‌های رده‌شناختی زبان فارسی جایگاه این زبان را در

بین سایر زبان‌های اروپا-آسیا مشخص و در جدول دوم، جایگاه این

زبان را در مقایسه با زبان‌های جهان تعیین می‌نماید.

این‌گونه نتیجه‌گیری کرد که در مقایسه با زبان‌های اروپا-آسیا، زبان ایتالیایی تمایل به رده‌های فعل میانی قوی دارد. همچنین، در توصیف رده‌شناختی ترتیب واژه‌ها در زبان ایتالیایی در مقایسه با سایر زبان‌های جهان مشخص شد که این زبان، ۲۳ مؤلفه از مؤلفه‌های فعل میانی قوی (VO) را داراست. بنابراین، با توجه به نتایج فوق، می‌توان نتیجه گرفت در مقایسه با زبان‌های جهان، زبان ایتالیایی تمایل به رده‌های فعل میانی قوی دارد که دبیرمقدم و شرکا نیز به تفصیل از آن سخن گفته‌اند.

بر اساس تحلیل رده‌شناختی ترتیب واژه‌ها در زبان فارسی و زبان ایتالیایی می‌توان گفت که این زبان‌ها در مقایسه با زبان‌های جهان و اروپا-آسیا تمایل به رده‌های فعل میانی قوی دارند، هرچند این تمایل به یک اندازه نیست. در واقع تمایل زبان ایتالیایی به رده‌های زبان‌های فعل میانی قوی نسبت به زبان فارسی معیار بیشتر است؛ زیرا زبان ایتالیایی مؤلفه‌های مشترک بیشتری با زبان‌های فعل میانی (قوی) دارد. با توجه به آنچه گفته شد، می‌توان استدلال کرد که چون زبان فارسی معیار و زبان ایتالیایی تمایل به رده‌های فعل میانی (قوی) دارند، انتظار می‌رود که شباهت‌ها و تفاوت‌هایی به لحاظ مؤلفه‌های ترتیب واژه بین این دو زبان وجود داشته باشد. همان‌طور که پیش‌تر بیان شد، برای تحلیل رده‌شناختی ترتیب واژه زبان فارسی و زبان ایتالیایی از ۲۴ مؤلفه مشترک استفاده شده‌است. از ۲۴ مؤلفه مشترک در ۶ مؤلفه بین زبان فارسی

و ایتالیایی تفاوت بارز وجود دارد. این تفاوت بدین صورت است که به عنوان نمونه در مؤلفه شماره (۵): توالی فعل و گروه حرف اضافه‌ای، در زبان فارسی فعل پس از گروه حرف اضافه قرار می‌گیرد و در زبان ایتالیایی فعل پیش از گروه حرف اضافه تظاهر می‌یابد. مؤلفه‌های متفاوت بین زبان ایتالیایی و فارسی معیار در جدول شماره ۱ ارائه شده‌اند:

جدول (۱) مؤلفه‌های متفاوت بین زبان ایتالیایی و فارسی^۲

^۲ باید در نظر داشت که خط ایتالیایی از چپ به راست و خط فارسی از راست به چپ نوشته می‌شود. از این رو، به منظور نشان دادن جایگاه رده‌ای هر واژه نسبت به واژه‌های مجاور ابتدا هر واژه به صورت تحت‌اللفظی ترجمه سپس، معادل تراز شده آن به زبان فارسی ارائه شده است.

مؤلفه	نوع توالی	زبان	مثال
۱	-مؤلفه شماره ۵: توالی فعل و گروه حرف اضافه- ای	ایتالیایی: فعل پیش از گروه حرف اضافه- ای فارسی: فعل پس از گروه حرف اضافه ای	ایتالیایی: cascare per terra. زمین روی افتادن معادل فارسی: روی زمین افتادن
۲	-مؤلفه شماره ۶: توالی فعل و قید حالت	ایتالیایی: فعل پیش از قید حالت فارسی: فعل پس از قید حالت	ایتالیایی: Lui ha corso piano. آهسته دوید او معادل فارسی: او آهسته دوید
۳	-مؤلفه شماره ۷: توالی فعل اسنادی و گزاره/مسند	ایتالیایی: فعل اسنادی پیش از گزاره/مسند فارسی: فعل اسنادی پس از گزاره/مسند	ایتالیایی: Paolo era un ragazzo molto attivo فعال بسیار پسر یک بود پائولو معادل فارسی: پائولو پسری بسیار فعال بود.
۴	-مؤلفه شماره ۱۵: توالی حرف تعریف و اسم	ایتالیایی: حرف تعریف پیش از اسم فارسی: حرف تعریف پس از اسم	ایتالیایی: Ma e` un maialino piccolo کوچولو خوک یک است اما معادل فارسی: اما خوک کوچولویی است
۵	-مؤلفه شماره ۱۹: توالی وند ملکی و اسم	ایتالیایی: وند ملکی پیش از اسم فارسی: تکواژ ملکی پس از اسم	ایتالیایی: Forse anche tu hai la mia malattia بیماری مال من داری هم تو شاید معادل فارسی: شاید تو هم بیماری مرا را داری
۶	-مؤلفه شماره ۲۳: توالی مفعول و فعل	ایتالیایی: مفعول پس از فعل فارسی: مفعول پیش از فعل	ایتالیایی: Userete le mie monete d'argento نقره‌ای سکه‌های مرا استفاده خواهید کرد معادل فارسی: سکه های نقره‌ای مرا استفاده خواهید کرد

تظاهر می‌یابد. مؤلفه‌های مشابه بین زبان فارسی و ایتالیایی

در جدول (۲) بیان شده‌است:

جدول (۲) مؤلفه‌های مشابه بین زبان فارسی و ایتالیایی

از ۲۴ مؤلفه، ۱۲ مؤلفه مشابه بین زبان فارسی و ایتالیایی

وجود دارد. شباهت مؤلفه‌ها بدین صورت است که به عنوان

مثال در مؤلفه شماره ۲: توالی هسته اسمی و بند موصولی،

در زبان فارسی و زبان ایتالیایی اسم پیش از بند موصولی

مؤلفه	نوع توالی	زبان	مثال
-------	-----------	------	------

<p>ایتالیایی: Quest 'e' un' invenzione che non c'e' in natura طبیعت در وجود ندارد که اختراع یک است این معادل فارسی: این اختراعی است که در طبیعت وجود ندارد</p>	<p>ایتالیایی: اسم پیش از بند موصولی فارسی: اسم پیش از بند موصولی</p>	<p>مؤلفه شماره ۲: توالی هسته اسمی و بند موصولی</p>	<p>۱</p>
<p>ایتالیایی: Sulla punta del naso بینی نوک روی معادل فارسی: روی نوک بینی</p>	<p>ایتالیایی: مضاف پیش از مضاف‌الیه فارسی: مضاف پیش از مضاف‌الیه</p>	<p>مؤلفه شماره ۳: توالی مضاف و مضاف‌الیه</p>	<p>۲</p>
<p>ایتالیایی: Vorrei proprio capire come funziona کارکرد چطور فهمیدن واقعاً می‌خواهم معادل فارسی: می‌خواهم واقعاً بفهمم چطور کار می‌کند</p>	<p>ایتالیایی: فعل بند پیرو پس از فعل خواستن فارسی: فعل بند پیرو پس از فعل خواستن</p>	<p>مؤلفه شماره ۸: توالی فعل خواستن و فعل بند پیرو</p>	<p>۳</p>
<p>ایتالیایی: Quel ragazzo finira` in galera! زندان به راهی خواهد شد پسر آن معادل فارسی: آن پسر به زندان راهی خواهد شد.</p>	<p>ایتالیایی: صفت اشاره پیش از اسم فارسی: صفت اشاره پیش از اسم</p>	<p>مؤلفه شماره ۱۰: توالی صفت اشاره و اسم</p>	<p>۴</p>
<p>ایتالیایی: Allora perche` sei tanto triste? غمگین این قدر هستی چرا پس معادل فارسی: پس چرا این قدر غمگین هستی؟</p>	<p>ایتالیایی: قید مقدار پیش از صفت فارسی: قید مقدار پیش از صفت</p>	<p>مؤلفه شماره ۱۱: توالی قید مقدار و صفت</p>	<p>۵</p>
<p>ایتالیایی: Oggi I negozi sono chiusi, quindi non possiamo fare la spesa. خریدن نمی‌توانیم بنابراین تعطیل هستند مغازه ها امروز معادل فارسی: امروز مغازه‌ها تعطیل هستند، بنابراین نمی‌توانیم خرید کنیم.</p>	<p>ایتالیایی: پیرو نمای بند قیدی/حرف ربط قیدی پیش از بند فارسی: پیرو نمای بند قیدی/حرف ربط قیدی پیش از بند</p>	<p>مؤلفه شماره ۱۴: توالی پیرو نمای بند قیدی/حرف ربط قیدی</p>	<p>۶</p>
<p>ایتالیایی: Io sono stato zitto. ساکت بودم من</p>	<p>ایتالیایی: فاعل پیش از فعل فارسی: فاعل پیش از فعل</p>	<p>مؤلفه شماره ۱۶: توالی فعل و فاعل</p>	<p>۷</p>

	معادل فارسی: من ساکت بودم		
۸	مؤلفه شماره ۱۷: توالی عدد و اسم ایتالیایی: عدد پیش از اسم فارسی: عدد پیش از اسم	ایتالیایی: Stamattina essendo terminati <u>sei giorni</u> di sospensione... تعلیق <u>روزها شش</u> از آنجایی که تمام شدند معادل فارسی: امروز صبح از آنجایی که <u>شش روز</u> تعلیق تمام شدند...	
۹	مؤلفه شماره ۱۸: توالی وند زمان- نمود و ستاک فعل ایتالیایی: وند زمان- نمود پیش از فعل فارسی: وند زمان- نمود هم پیش و هم پس از فعل	ایتالیایی: Renzo sta scrivendo una mail ایمیل یک می نویسد دارد رنتزو معادل فارسی: رنتزو دارد یک ایمیل می نویسد.	
۱۰	مؤلفه شماره ۲۱: توالی متمم نما و جمله متمم ایتالیایی: متمم نما پیش از جمله متمم فارسی: متمم نما پیش از جمله متمم	ایتالیایی: Queste sono cose che possono capire i ragazzi, بچه ها بفهمند می توانند که چیزهایی هستند اینها معادل فارسی: اینها چیزهایی هستند که بچه ها می توانند بفهمند	
۱۱	مؤلفه شماره ۲۲: حرکت پرسشواژه ایتالیایی: پرسشواژه در جای اصلی خود فارسی: در جای اصلی خود	ایتالیایی: Dove va tutte le notti? هر شب می رود کجا معادل فارسی: هر شب کجا می رود؟	
۱۲	مؤلفه شماره ۲۴: توالی فعل اصلی و ادات نفی ایتالیایی: تکواژ (ادات نفی) پیش از فعل فارسی: وند نفی پیش از فعل	ایتالیایی: Non voglio dormire خوابیدن نمی خواهم معادل فارسی: نمی خواهم بخوابم	

ایتالیایی هر دو شق یک مؤلفه را دارا هستند. بنابراین، می-

توان گفت که در ۶ مؤلفه باقیمانده بین دو زبان فارسی و ایتالیایی به طور هم زمان هم تشابه وجود دارد هم تفاوت. به عنوان مثال، در مؤلفه شماره ۱، توالی حرف اضافه و اسم، در زبان فارسی حرف اضافه هم پیش و هم پس از اسم واقع می شود. اما در زبان ایتالیایی حرف اضافه تنها پیش از اسم تظاهر می یابد. از این رو، زبان فارسی از این جهت که

همان گونه که دیدیم، از ۲۴ مؤلفه مشترک بین زبان فارسی و ایتالیایی در ۶ مؤلفه تفاوت و ۱۲ مؤلفه شباهت وجود داشت. تا به اینجا، وضعیت ۱۷ ۱۸ (توضیح ویراستار: ۱۲+۶=۱۸) مؤلفه به لحاظ تفاوت و تشابه مشخص شده است. در ۷ ۶ (توضیح ویراستار ۶=۱۸-۲۴) مؤلفه باقیمانده دیگر، وضعیت بدین صورت است که یا زبان فارسی یا زبان

در آن حرف اضافه پیش از اسم تظاهر می‌یابد به زبان ایتالیایی شبیه است، اما چون حرف اضافه می‌تواند در این زبان پس از اسم هم واقع شود، با زبان ایتالیایی فرق دارد.

مؤلفه‌های به طور هم‌زمان مشابه و متفاوت بین زبان فارسی و ایتالیایی در جدول (۳) قابل مشاهده است:

جدول (۳) مؤلفه‌های به طور هم‌زمان مشابه و متفاوت بین زبان فارسی و ایتالیایی

مؤلفه	نوع توالی	زبان	مثال
۱	مؤلفه شماره ۱: توالی حرف اضافه و اسم	ایتالیایی: حرف اضافه پیش از اسم فارسی: حرف اضافه پیش و پس از اسم	ایتالیایی: Se spara anche ai cani che abbaiano ...پارس می‌کنند که سگها به هم شلیک می‌کند اگر معادل فارسی: اگر به سگ‌هایی هم که پارس می‌کنند، شلیک کند..
۲	مؤلفه شماره ۴: توالی صفت و مبنای مقایسه	ایتالیایی: صفت پیش از مبنای مقایسه فارسی: صفت هم پیش و هم پس از مبنای مقایسه	ایتالیایی: Il tamburino e` piu` contento... خوشحال تر هست طبل نواز معادل فارسی: طبل نواز خوشحال‌تر (از.....) است یا طبل نواز (از.....) خوشحال‌تر است.....
۳	مؤلفه شماره ۹: توالی موصوف و صفت	ایتالیایی: اسم (موصوف) گاهی قبل و گاهی بعد از صفت فارسی: اسم (موصوف) پیش از صفت	ایتالیایی: a. Una corda assai lunga بلند بسیار طناب یک b. Il grosso gatto bianco e nero سیاه و سفید گربه بزرگ معادل فارسی: a. یک طناب بسیار بلند b. گربه بزرگ سفید و سیاه
۴	مؤلفه شماره ۱۲: توالی فعل اصلی و فعل کمکی زمان- نمود	ایتالیایی: ادات زمان-نمود در ایتالیایی به شکل صرفی وجود دارد فارسی: ادات زمان-نمود در فارسی به صورت فعل کمکی و صرفی هم پیش و هم پس از فعل	ایتالیایی: La guerra terminera` prima di Natale. کریسمس از قبل پایان خواهد یافت جنگ معادل فارسی: جنگ قبل از کریسمس پایان خواهد یافت
۵	مؤلفه شماره ۱۳: توالی ادات استفهام و جمله	ایتالیایی: ادات استفهام پیش از جمله و روش‌های دیگر فارسی: ادات استفهام پیش از جمله	ایتالیایی: a . A che ore ora partono I tuoi amici? دوستان شما می‌روند ساعتی چه b. Maria compra il fiore?

<p>? می خرد گل ماریا معادل فارسی: a. چه ساعتی دوستان شما می روند (ادات در ابتدای جمله) b. ماریا گل می خرد؟ (تغییر آهنگ جمله)</p>		
<p>ایتالیایی: Non sono cose che possono capire i ragazzi, queste. این ها، بچه ها فهمیدن بتوانند که چیزهایی نیستند معادل فارسی: این ها چیزهایی نیستند که بچه ها بتوانند بفهمند.</p>	<p>ایتالیایی: فعل توانستن پیش از فعل اصلی و بدون صرف فعل بعد فارسی: فعل توانستن پیش از فعل اصلی با صرف فعل بعد</p>	<p>۶ -مؤلفه شماره ۲۰: توالی فعل اصلی و فعل (های) کمکی در مفهوم توانستن</p>

در دو آزمون (پیش آزمون و پس آزمون) مورد آزمون قرار

گرفتند. از گروه آزمودنی ها قبل از آموزش مؤلفه های رده-

شناسی زبان فارسی و ایتالیایی، پیش آزمون به عمل آمد. پس

از آن، ضمن توضیح این تفاوت ها و شباهت های رده ای به

آزمودنی ها تفاوت ها و شباهت های رده شناختی بین زبان

فارسی و ایتالیایی به آزمودنی ها تدریس شد و در نهایت،

پس آزمون اجرا شد که نتایج آن دو آزمون در جدول (۴)

ارائه شده است.

جدول (۴) نتایج پیش آزمون و پس آزمون

نتایج آزمون ها

در پژوهش حاضر، بر پایه مؤلفه های رده شناسی ترتیب واژه،

شباهت ها و تفاوت های رده شناسی زبان فارسی و زبان

ایتالیایی معیار، تعیین گردید. تحلیل داده ها نشان داد که از

میان ۲۴ مؤلفه مشترک زبان فارسی و ایتالیایی معیار، در ۷

۶ مؤلفه باهم تفاوت و در ۱۱ ۱۲ مؤلفه باهم شباهت دارند

و در ۶ مؤلفه نیز، هم زمان شباهت و تفاوت وجود دارد. بر

اساس اطلاعات فوق، یک گروه آزمودنی ۱۰ نفره ایتالیایی

زبان سطح میانی که همگی آنها افرادی تحصیل کرده بودند،

آزمودنی ها	نمرات پیش آزمون (از ۲۰)	نمرات پس آزمون (از ۲۰)
۱	۱۳/۲	۱۶/۱
۲	۱۲/۸	۱۵/۷
۳	۱۱/۵	۱۸/۲
۴	۹/۱	۱۶/۲
۵	۱۰/۷	۱۸/۲

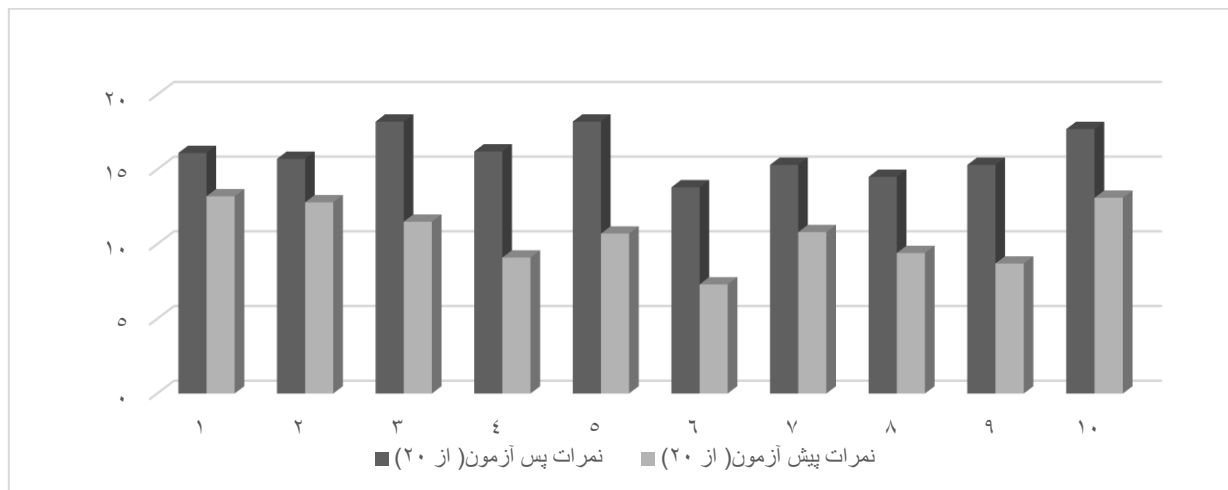
۶	۷/۳	۱۳/۸
۷	۱۰/۸	۱۵/۳
۸	۹/۴	۱۴/۵
۹	۸/۷	۱۵/۳
۱۰	۱۳/۱	۱۷/۷

پس از آموزش تفاوت‌ها و شباهت‌های رده‌شناختی بین زبان فارسی و ایتالیایی به آنهاست.

برای مقایسه نتایج هر آزمودنی در دو آزمون (پیش‌آزمون و پس‌آزمون) نمودار (۱) ترسیم شده است:

نمودار (۱) مقایسه نتایج پس-آزمون آزمودنی‌ها

بر اساس نتایج پیش‌آزمون که در جدول فوق ارائه شده است، میانگین نمرات آزمودنی‌ها حدود ۱۰/۶۶ بوده است. اما پس از آموزش مؤلفه‌های رده‌شناختی به گروه آزمایش، میانگین نمره آزمودنی‌ها در پس‌آزمون به حدود عدد ۱۶/۱۰ رسیده است. این نتایج بیانگر بهبود نمره آزمون آزمودنی‌ها

از آنجایی که از مقایسه میانگین بین دو آزمون، نمی-

توان نتیجه گرفت که اولاً، اختلاف نمره کسب شده توسط آزمودنی‌ها در هر دو آزمون معنادار است یا نه دوماً، بر مبنای نمرات ثبت‌شده برای آزمودنی‌ها، آیا متغیر مستقل که تفاوت‌ها و شباهت‌های رده‌شناختی زبان ایتالیایی و فارسی معیار بوده‌است، بر متغیر وابسته یعنی نمرات آزمودنی‌ها تأثیر داشته است یا خیر؛ برای پاسخ به این پرسش‌ها می-

نمودار (۱) نشان می‌دهد که تمام آزمودنی‌ها، در پس‌آزمون نمره بیشتری نسبت به پیش‌آزمون کسب کرده‌اند. اختلاف میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نیز بیانگر عملکرد بهتر آزمودنی‌ها در پس‌آزمون بوده است.

توان از طریق آزمون‌های آماری، معنادار بودن اختلاف بین میانگین نمرات آزمودنی‌ها و میزان تأثیر ویژگی‌های رده-شناختی (متغیر مستقل) بر نمرات آزمودنی‌ها را مشخص کرد. بدین منظور، ابتدا از طریق نرم افزار SPSS و با استفاده از آزمون شاپیرو- ویلک (Shapiro-Wilk) از طریق نرم افزار SPSS، نرمال بودن داده‌های حاصل از پیش آزمون و پس‌آزمون بررسی شد. مقدار معیار تصمیم (p-value) با تعداد ۱۱ برای هر دو آزمون به ترتیب عدد ۰/۵۵۶ و ۰/۴۳۶ را نشان داد. از آنجایی که معیار تصمیم

برای هر دو آزمون در آزمون شاپیرو- ویلک از ۰/۰۵ بزرگتر بود ($p > 0/05$) مشخص شد که داده‌های حاصل از آزمون-ها از توزیع نرمال برخوردارند. با توجه به نرمال بودن داده‌ها، برای مشخص کردن رابطه معناداری بین نتایج دو آزمون از آزمون تی وابسته استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۵) ارائه شده است:

جدول (۵) تحلیل نتایج دو آزمون براساس آزمون تی وابسته

آزمون تی وابسته							
			اختلاف سطح اطمینان ۰/۹۵				
معیار تصمیم (sig)	تعداد	آماره t	حد بالا	حد پایین	میانگین خطای استاندارد	انحراف استاندارد	پیش-آزمون و پس-آزمون
۰/۰۰۰	۱۰	-۱۰/۱۸۷	-۴/۳۲۲۰	-۶/۴۴۸۰	۰/۵۳۴۰	۱/۶۸۸۷	

نمرات پس‌آزمون از میانگین نمرات پیش-آزمون به لحاظ آماری بیشتر است. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده از تحلیل آماری میانگین بین دو آزمون می‌توان به این نتیجه رسید که متغیر مستقل، یعنی مؤلفه‌های رده‌شناختی، بر متغیر وابسته یعنی نمرات کسب‌شده توسط آزمودنی‌ها تأثیر گذاشته است. در واقع، آزمودنی‌ها با اطلاع از تفاوت‌ها و شباهت‌های مؤلفه‌های رده‌شناختی زبان فارسی و ایتالیایی توانسته‌اند، نمرات بهتری در آزمون کسب کنند.

همان‌گونه که تحلیل آزمون تی وابسته در جدول (۵) مشخص کرده است، معیار تصمیم برابری میانگین‌ها بیانگر عدد ۰/۰۰۰ است. یعنی، $P=0$ است که این عدد از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین، می‌توان گفت بین میانگین نمرات دو آزمون، یعنی پیش-آزمون و پس-آزمون به لحاظ آماری تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین، تحلیل آماری (t) نیز نشان می‌دهد که چون مقدار حد بالا عدد منفی ۱۰/۱۸۷- مقدار حد پایین عدد منفی ۶/۴۴۸- است، مقدار میانگین

۵- نتیجه گیری

بر اساس تحلیل رده‌شناختی ترتیب واژه‌ها در زبان فارسی و زبان ایتالیایی مشخص شد که این زبان‌ها در مقایسه با زبان‌های جهان و اروپا-آسیا تمایل به رده‌های فعل میانی قوی دارند، هرچند این تمایل به یک اندازه نیست. در واقع تمایل زبان ایتالیایی به رده‌های زبان‌های فعل میانی قوی نسبت به زبان فارسی معیار بیشتر است؛ زیرا زبان ایتالیایی در تعداد مؤلفه‌های بیشتری با زبان‌های فعل میانی (قوی) اشتراک دارد. بنابراین، همان طور که انتظار می‌رود، از یک طرف، چون زبان فارسی معیار و زبان ایتالیایی تمایل به رده‌های فعل میانی (قوی) دارند، شباهت‌هایی به لحاظ مؤلفه‌های ترتیب واژه بین این دو زبان وجود دارد. از طرف دیگر، از آنجایی که زبان ایتالیایی تعداد مؤلفه‌های مشترک بیشتری با زبان‌های فعل میانی (قوی) دارد، تفاوت‌هایی به لحاظ مؤلفه‌های ترتیب واژه بین این دو زبان وجود دارد و دیگر آنکه، مؤلفه‌هایی در دو زبان هستند که به طور هم-زمان هم تشابه هم تفاوت را نشان می‌دهند.

در بخش دیگر پژوهش، بر اساس تحلیل میانگین نمرات آزمون‌ها میانگین نمرات آزمودنی‌ها در پیش‌آزمون (۱۰/۶۶) و در پس‌آزمون (۱۶/۱۰) به دست آمد که نشان-دهنده میانگین بالاتر آزمودنی‌ها در پس‌آزمون است. تحلیل آمار استنباطی نیز بیانگر اختلاف معنادار نمره آزمودنی‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون است. مطالب فوق مؤید تأثیر متغیر مستقل، یعنی آگاهی از مؤلفه‌های رده‌شناسی ترتیب واژه

زبان فارسی و ایتالیایی، بر متغیر وابسته یعنی نمرات کسب شده توسط آزمودنی‌ها است. به عبارت دیگر، آزمودنی‌ها پس از آگاه شدن از تفاوت‌ها و شباهت‌های بین مؤلفه‌های رده‌شناسی زبان فارسی و ایتالیایی، نمرات بهتری در آزمون کسب کردند. در نتیجه، می‌توان این گونه استدلال کرد که هرچه آگاهی زبان‌آموزان ایتالیایی زبان از شباهت‌ها و تفاوت‌های رده‌شناسی زبان فارسی و زبان ایتالیایی بیشتر باشد، یادگیری زبان فارسی به ویژه دستور زبان نیز راحت‌تر و سریع‌تر می‌شود. به این ترتیب، نتایج پژوهش حاضر که تلاشی است برای ایجاد پیوند بین شاخه رده‌شناسی زبان و آموزش زبان، مشخص می‌کند که می‌توان از دستاوردهای رده‌شناسی زبان در بهبود و تسهیل آموزش زبان بهره گرفت.

فهرست منابع

- البرزی ورکی، پرویز (۱۳۹۹). هم‌گرایی و واگرایی فعل‌های پیشوندی در زبانهای فارسی و آلمانی. پژوهشهای زبان-شناختی در زبانهای خارجی، دوره ۰۱، شماره ۰، بهار ۰۹۱۱، از صفحه ۰۱ تا ۰۹.
- ثمره، یدالله. (۱۳۶۹). تحلیلی بر رده‌شناسی زبان: ویژگی‌های رده‌شناختی زبان فارسی. مجله زبان‌شناسی، س. ۷، ش ۱، صص ۸۰-۶۱.
- دبیرمقدم، محمد (۱۳۹۲). *رده‌شناسی زبانهای ایرانی*. چاپ سوم، تهران: انتشارات سمت.

رضاپور، ابراهیم. (۱۳۹۴). ترتیب واژه در سمنانی از منظر رده‌شناسی زبان. *جستارهای زبانی*، ۶ (۵).

رضایی، والی، بهرامی، فاطمه. (۱۳۹۴). *مبانی رده‌شناسی زبان*. تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

رضایی، والی، خیرخواه، محمد. (۱۳۹۴). *رده شناسی ترتیب واژه در گویش لری بویراحمادی*. دوره ۵، شماره ۴، اسفند ۱۳۹۴، صفحه ۴۱-۵۸.

زمانی بهبهانی، امین (۱۳۹۶). *تحلیل مقابله‌ای ساخت نحوی و صرفی دو زبان فارسی و عربی: رویکردی در آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه شیراز.

زند، بهمن (۱۳۸۵). *روش تدریس زبان فارسی (در دوره دبستان) تهران: سمت*.

الشاعر، ملهم، دبیرمقدم، محمد، صحرائی، رضامراد (۱۳۹۸). تأثیر استفاده از مؤلفه‌های رده‌شناسی ترتیب واژه‌ی زبان فارسی و عربی بر یادگیری فارسی‌آموزان عرب زبان. رساله‌ی دکتری. دانشگاه علامه طباطبائی. تهران.

شکوهی علی‌آبادی، مرضیه (۱۳۹۱). *توصیف و آموزش بندهای موصولی فارسی در چارچوب برنامه‌های درسی* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه علامه طباطبائی.

صحرائی، رضامراد (۱۳۹۹). *زبان فارسی را چگونه آموزش دهیم*. چاپ اول، تهران، نشر نویسه فارسی.

صفایی اصل، اسماعیل. (۱۳۹۴). *رده‌شناسی ترتیب واژه در زبان آذربایجانی. زبان‌شناسی تطبیقی*. س ۵، ش ۹، ۱۸۶-۱۶۳.

محمودوف، حسن. (۱۳۶۵). *ترتیب توالی کلمات در جملات ساده دو ترکیبی فارسی*. ترجمه احمد شفايي. *مجله زبان‌شناسی*، ۳ (۱)، صص ۵۳-۶۶.

واحدی لنگرودی، محمدمهدی. (۱۳۸۱). *ترتیب اصلی کلمات در جمالت ساده و جفت‌های همبستگی در گویش گیلکی لنگرود*. پژوهش زبانهای خارجی، ۱۳، صص. ۱۵۱-

Alborzi Verki, P. (2002) *Morphological typology, foreign languages*, university of tehran;12: 3-18. [In Persian]

Caffarel, A., Martin, J. R., & Matthiessen, C. M. (Eds.). (2004)

Comrie, B. (1989). «Language Universals and Linguistic Typology: Syntax and Morphology», 2nded, The University of Chicago Press.

Dabir Moghaddam, M.(2013). «Typology of Iranian languages». Samt publications, Tehran. [In Persian]

Darzi, A. (1996). *Word order, NP movement, and opacity conditions in persian*. Ph.D. diss. University of Illinois at Urbana- Champaign.

Dryer, M. S. (2007a). «Word Order». *Language Typology and Syntactic Description*, (2nd ed.) Volume I: Clause Structure, T. Shopen (Ed.), Cambridge: Cambridge University press, 61-130.

Dryer, M. S. (1992). *The Greenbergian word order correlations*. *Language* 68, 81-138.

Frommer, P. R. (1981). *Post-verbal phenomena in colloquial Persian syntax*. Unpublished

doctoral dissertation. University of Southern California.

Greenberg, J. H. (1963). *Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements*. Universals of language, ed. by Joseph Greenberg, 73- 113 Cambridge, MA: MIT Press.

Karimi, S. (1989). *Aspects of persian syntax, specificity and the theory of grammar* . Ph.D. diss. The University of Washignton.

Marashi, M. (1970). *The persian verb: a partial description for pedagogical purposes* . Ph.D. diss. The University of Texas.

Shokohi ali abadi, M. (2012) *Description and teaching of Persian relative clauses: a syllabus design*, M.A. Thesis, University of allameh tabatabai, Tehran. [In Persian]

Tabaian, H. (1974). *Conjunction, relativization, and complementation in Persian*. PhD dissertation. Northwestern University: Evanston

Vennemann, T. (1974b). «Theoretical word order studies: Results and problems». *Papiere zur Linguistik* 7, 5-25.

Zamani Behbahani, A. (2017). «A contrastive analysis of Persian and Arabic: An approach in teaching Persian to non-Persian speakers», M.A. Thesis in Teaching Persian to the speakers of other languages, University of shiraz. [In Persian]